

KEMENESALJA

Megjelenik minden vasárnap reggel.

Előfizetési ár: negyedévre 2 pengő, félvégre 4 pengő, egész évre 8 pengő.

POLITIKAI LAP.

Felolvas szerkesztő és kiadó:

DINKOREVE NÁNDOR.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Dinkoreve Nándor könyvnyomdája Csehszlovákia idő utca 20. szám alatt. Hirdetéseket és mindenféle pénzügyi leveleket.

Támogassuk a hazai termelést.

Magyarországot 135 kartei vaskarmai fogják körül, teszik lehetetlenné a magyar polgársági helyzetet. Koldusbotra jut ebben az országban gazda, tisztviselő, munkás és mindenki más, csak a kartei királyok gazdagodnak meg, ezek ölebe hullik az eper.

A 135 kartei diktálja Magyarországon az árakat. Ezek szabják meg, hogy holnap mit fizet a vevő a szénért, a cukorért, a vasért, a ruháért, a tejért, de még a koporsóért is. Mert lényeg úgy van, hogy a tejtől a koporsóig minden a karteiek kezében van ma Magyarországon. A kartei a maga korlátlan hatalmával élet és halál ura. Egy lapirásunk kimutatta, hogy csak a szénkarti száz millió arany korona hasznot vág zsebre a belső szén védelme folytán.

A magyar mezőgazdaság 448.000 pengő tiszta ajándékot ad a szénkarteinak a szénkarti drágítása következtében azért, mert a gazda szükséglete időhöz van kötve, a gazda a szántást és a cséplést akkor kénytelen elvégezni, amikor azt a termelési szabályok megkövetelik és így vele szemben a szénbányák diktatórikus helyzete még jobban érvényesül.

A magyar gazda egy magyar holdnak gőzrével való felszántásához: 80 kg. porosz szenet használ fel. Ha métermázsáját a fuvardíjakkal és egyéb költségekkel együtt 5 pengő 70 fillérbe vesszük, úgy egy hold felszántása szénben 4 pengő 50 fillérben van, míg ha magyar — mondjuk pécsi — szenet használ, akkor egy magyar hold felszántásához 110 kg.-ra van szüksége.

Ha métermázsáját fuvarral és költségekkel együtt csak 4 pengő 40 fillérbe számítjuk, úgy egy magyar hold felszántása pécsi szenel 5 pengő 84 fillérbe kerül a gazdának. Vagyis minden hold kereken 56 fillérrel többbe, mint a porosz szénnel.

Ha már most a cséplési költséget nem is számítva, csak 8 millió holdat veszünk alapul, úgy a mezőgazdaság évenként csak a szántási költségeknél 448.000 pengőt fizet rá a belső bányák karteijének széndrágítására.

Vagy itt a gyufakartei, amely ellen hiába küzdött a magyar gyufaipar, hiába a gazdaságosság és kereskedelem: nyakunkba szakadt a svéd gyufatröszt, meg szüntetett minden karteienkívüli gyárat és áldásos működése óta épen 100 százalékkal lett drágább Magyarországon a gyufa.

A tejkartei inkább csak Budapesten és környékén fejt ki romboló hatást és főleg le a tejfelf. Kimutatható, hogy a tejkartei napi 27.000 pengőt

nyer azon a tejen, melyet a főváros szegény népe naponként kénytelen fogyasztani. A kartei 10—11 fillérrel veszi a tejet Budapestre való szállításra, mindenféle hozzájáruló költséggel a tejjárat is bejeszámítva 27 fillérbe van a karteinek. Ezzel szemben 36—44 filléres áron adja tovább a fogyasztónak. Budapest és környékének napi 300.000 liter a szükséglete, tehát könnyű megállapítani, hogy mennyi hasznot vág zsebre a kartei naponként.

Magyarországon a cukor kartei 2.85 fillért fizet termelőnek a cukorra métermázsájáért papíron. Ez az ár aszerint emelkedik vagy csökken (de inkább mindig csökken) ahogy a londoni cukorárjegyzés történik. 13 sh. 6 d. alá esik vagy fölé emelkedik. Minden silling esés után 9 fillérrel kap kevesebbet a magyar termelő a répa métermázsájáért. Ezenkívül a répa átvételénél levonnak 5 százalékos vagy ennél többet azon a címen, hogy földes vagy nedves a répa. Végeredményben a termelő, aki a szerződést 2.85 pengőért aláírta, aki ezzel az összeggel számolt is, nagyon csalódott, mert mikor a repáját beszállította és leszámolás végett beutazott a gyárba, meglepetve vette tudomásul, hogy 60 fillért visszatart a gyár, mert Londonban esett a cukor ára.

Egy gazdával beszéltem a napokban, aki elpanaszolta nekem, hogy az egyik gyár ilyen címenek 650 pengőjét tartotta vissza, most itt áll teljesen pénz nélkül, pedig egy váltója rendezésére szánta azt az összeget és most nem tudja, mitévő legyen.

Kimutatható az is, hogy a külföldi cukorgyárak kétszerannyit fizetnek a termelőnek a cukorra métermázsájáért, mint idehaza. Külföldön nem költik a londoni cukorhoz a termelők szerződését. A külföldi mezőgazda a gazdaság modernizálása folytán 15—20 százalékkal olcsóbban termel, mint a magyar gazda. Ehez jön még az eladási különbözet. Így Magyarországon a cukorkartei 1930-ban fizetett a cukorra q.-áért (papíron 2.85 P-t) a valóságban 2.59 P-t, Ausztriában 3.20, Csehszlovákiában 3.50, Romániában 3.60, Lengyelországban 4, Németországban 4.10, Olaszországban 4.50 P-t.

Ezek a tiszta repaárak. Ehez jár a külföldön még jelentékeny egyéb kedvezmény is, úgyhogy pl. Ausztriában a cukorra ára több mint 4 P a járulékokkal együtt. Németországban pedig 4.50 P. Annál súlyosabb ez az árkülönbség, ha meggondoljuk, hogy pl. Csehszlovákia, amely cukortermelésének 70 százalékát exportálja, 3.50 pengőt fizet tisztán a cukorpéáért, holott a mi gazdánk csak 2.59 P-t kapnak a mi 40 százalékos exportunk mellett. Éltékintve ettől a hátránytól, amely

ebben a most kimutatott árkülönbségben jelentkezik, még sok egyéb előnye van a külföldi termelőnek a magyarral szemben.

A külföldön kamatmentes előleget kap a termelő, nálunk kamatot fizet az előleg után és pedig a Jogybank mindenkori kamatlábát 1 százalékkal meghaladó, tehát elég magas kamatot. A külföldön ingyen magot ad a gyár, nálunk ez külön üzlet a cukorkarteinek. — A külföldön a termelő fűvargemlértést kap a gyártól, nálunk a fuvarkedvezmény a gyár javára esik.

A cukorkartei az országot rayonirozza tagjai között, úgyhogy a 13 cukorgyár mint hűbérbirtokot osztja fel az országot egymás között és így a termelő ki van szolgáltatva annak a gyárnak, amelyhez a kartei beosztja, mert hisz más gyár ingyen sem veheti át tőle a répát.

És itt meg kell említenünk, hogy ennek a helyzetnek maguk a termelők az okai, mert évtizedek óta minden kísérlet meghiúsult, amely a gazdákat egységes védelmi csoportba kívánta tolmöríteni.

Ezzel szemben a cukorkartei Brüsszelben jóformán világkonferenciát tartott, hol megállapodtak abban, hogy mivel cukorból világszerre sokat termelnek, tehát nagyobb lesz a kínálat, mint a kereslet, természetesen az árak esni fognak. Azért elhatározták, hogy 27 százalékkal kevesebb repát vagy cukornádát termelhetnek világszerre csak azért, hogy a cukor árát a mai nivón tarthassák. Ezen a brüsszeli karteiterközleten a magyar cukorkartei is képviseltette magát és állítólag aláírta a brüsszeli konferencia megállapodását. Ha ez így van, akkor ez azt jelenti, hogy jövőre 27 százalékkal kevesebb repát vesznek át a magyar cukorgyárak. A magyar mezőgazdaságban kb. 25—30 ezer gazdasági munkás esik el jelentős

A magyar cukorkarteinek nyújtott mindenféle előjogok, nemzeti ajándékok ellenére és annak dacára, hogy a cukorpéát a világ összes államánál olcsóbban szerzi be, a cukor ára nálunk mégis drágább, mint külföldön. 1 kilo cukor Magyarországon (adóval együtt) 1 pengő 18 fillér. Angliában 60 fillér. Magyarországon (adó nélkül) 76 fillér. Angliában 22 fillér.

Érdekes megfigyelni a statisztikát, mely kimutatja, hogy egyes országokban mennyi a cukor fogyasztás fejeként és évenként. Az amerikai egyesült államokban 53.2 kg., Dániában 48.5 kg., Angliában 46 kg., Csehszlovákiában 28 kg., Ausztriában 26 kg., Lengyelországban 14 kg., Nálunk 12 kg., Olaszországban 10 kg., Oroszországban 9 kg. A magyar falusi lakosságra csak 4.5 kilogramm

sem fáradságot, sem pénzt, hogy felépítsék városunk egyik fontos és nélkülözhetetlen közintézményét. A két alapítót a megjelenést megelőző napokban részesítették. A társaság a délutáni órákig lelkes hangulatban maradt együtt.

Álarcos bandita a Magyar Színházban. Revolveres álarcos bandita hatolt be a Magyar Színházba. Erről szól a Délibáb színházi képe.

rendkívül érdekes pályázat is. A népszerű színházi lap új számban számtalan érdekessebbnél érdekesebb cikket, képet, színházi pletykát, hírt, intimitást, folytatásos regényt, novellát, rejtvényt stb. talál az olvasó. A tartalmas és terjedelmes lap egy száma mindössze 20 fillér. Ennél olcsóbb és érdekesebb színházi képlapot egész Európában nem lehet találni. Minden újságosznál és dohánytözedében kapható.

Akik kimaradtak. Örömmel és sajnálkozással állapítjuk meg, hogy bemutatkozóknak iránt az érdeklődés oly nagy volt, hogy nagyon sokan azok közül is, akik adományokkal szívesek voltak az egyesületünk pénztárába befizetni, helyszükre miatt nem vehettek részt a szeretetvendégségen. Amikor ezert szíves elnézést kérünk, fentemlítetteteket szíves meghívjuk február 14-én egyesületi helyiségünkben — részükre — rendezendő zártkörű szeretetvendégségünkre. Megjelenni szándékozik folyó hó 12-ig jelentkezésük egyesületünk titkárnál. Az alakosági év. Leányegyesület vezetősége.

Kath. Legényegylet rózsás kartonbálja ma vasárnap a Koronában.

Hónapos vásár: Celdömölki. C. M. úton a havi állatvásárra a felhajtás elvárható volt. Felhajtattak 177 tehén, 1 bika, 129 üsző, 307 ökrök, 158 tony, 17 borjú, összesen 789 darab marha. Sertes és malac felhajtattak összesen 658. Elsősorlatos jarmos ökrök ára paronként 1200—1500; másodsorlatos 1000—1100 pengő között mozgott.

Össégű pedig: 600—750, ha rom evésig 700—950 ig, friss fejőstehén ára 200—380, borjas tehén 300—420, levágásra való tehén 120—350 pengőig mozgott. Ló és csikó felhajtattak 252, nehéz ló pároknak 450—550, könnyű ló párja 180—350, levágásra való ló 60—80 pengőig. Sertés ára 60—60, kóvér-ára 70—130, egy éves stúdó-ára 60—80 pengő között mozgott.

Megszűnt száj és körömfájás. Kapuvár közösgében február 1-vel megszűnt a száj és körömfájás. A hatóság a községet feloldotta a zár alól, így a további vásárok megtarthatók.

Meghülésnél, náthaláznál, mandolalobnál, torokgyulladásnál valamint idegfájdalmaknál és szagatlásnál naponta fél pohár természetes **Ferenc József** keserűvíz rendszeres gyomor és bélműködést biztosít. Egyetemi orvosaink véleménye szerint a **Ferenc József** víz halása gyors, kellemes és megbízható. A **Ferenc József** keserűvíz gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

A földmivelségi miniszter rendelkezése mezőgazdasági munkákra csak magyar munkások alkalmazhatók. Mayer János földmivelségi miniszter ezúttal is kiadta az 1931. évi mezőgazdasági munkáknak, különösen pedig az aratási és cseplési munkálatoknak zavartalan elvégzése tárgyában készült rendelkezését. A rendelkezés szerint a hatóságoknak mindent el kell követniük abban a tekintetben, hogy a munkaadók az aratási és cseplési munkákra és általában minden gazdasági munkára hivatásos helyi mezőgazdasági munkásokat szerződtessenek. Különösen az ország területén mezőgazdasági munkák elvégzésére csak munkavállalási engedély alapján alkalmazhatók, amelynek megadására a földmivelségi miniszter jogosult. Engedély alapján is csak akkor alkalmazhatók külföldiek, ha helyi munkások már nincs. A külföldiek engedély nélkül való alkalmazása büntetendő cselekmény. Ahol a gazdasági munkások részére készpénzben, vagy természetben

A Celdömölki Kereskedők műsoros estélye febr. 14-én a Griff-ben.

fizetett napszámberék annyira kiesnyek, hogy azok az adott gazdasági viszonyok között a munkás és család a megélhetését nem biztosítják hátki kérései a legkisebb napszámberék megállapításának elrendelését. A kerelem az illetékes községi előjárásúhoz is beadható.

Az Országos Földbirtokrendező Biróság tíz éves munkája. A bíróság majdnem tízéves működése során földbirtokpolitikai célokra felhasználott összesen 1,209,651 katasztrális holdat, még pedig megváltás és vagyonváltásba átétel útján 940,508, kishaszonbérletek alakításával 157,586, az elővásárlás gyakorlásával 22,295, ingatlaneldarabolások jóváhagyásával 149,263 katasztrális holdat. A megváltás útján igénybevett földekből felhasználta a bíróság 58,586 katasztrális holdat 259,643 házhely alakítására. 691,431 katasztrális holdat, 30,024 hadirokkant, 25,692 hadiözvegy, 185,747 földnélküli mezőgazdasági munkás és 114,037 törpebirtokos földhözjuttatására, 190 ezer 488 katasztrális holdat pedig egyéb földpolitikai célokra, még pedig közlegelőkre 87,921 katasztrális holdat, gazdasági ismétlésként 2118, sport és játszótérre 367, mintagazdaságokra 14,686 katasztrális holdat. A bíróság azonnali már megkezdte a juttatásoknak egyesek nevére telekönnyvezését előkészítő eljárásokat is.

Hogyan ismerhető fel a hamis pénz. Az utóbbi hetekben az ország különböző részein mind gyakrabban került forgalomba hamis érv és 50 pengős pénzdarabok. A hamis érv pengősök úgy ismerhetők fel, hogy a színük valamivel sötétebb, alakjuk nem teljesen kör alakú és szeleiben reszelés látható és vékonyabb. Oldalain a betűk és kalászkoszorú megsemmisült. A hamis öt pengősöknek a szeleirezeté nem azéles, cséngése tömpább, tapintása felülönöz zsiros és a rajz homályos.

Kath. Legényegylet rózsás kartonbálja vasárnap a Koronában.

Vasúti mulatság után. A vasutasok február 1-én tartott mulatsága erkölcsileg kitűnően sikerült. A vasutasoknak tulajdonképpen az volt a céljuk, hogy a mulatság erkölcsi sikerét biztosítsák elsősorban, ami teljes mértékben sikerült is. A mulatságra olyan tömegű vendégsereg érkezett, hogy a rendezőségnek nagy gondot adott azok elhelyezése. Sőt voltak, akik helyszükre miatt nem kaphattak kellő elhelyezkedést, azért vissza mentek Sajnos, Celdömölkiön minden olyan hely, ahol egy vasutas mulatságot a kívánalmak szerint meg lehetne rendezni, az igényeket teljesen kielégítne. Ezenben is hiányos a megfelelő nagyságu táncter, mert a vendégek tömegei a táncterre kiszorultak és annak egy részét ezek szétlalt foglalták el. Ennek dacára a balon mindenki jól érezte magát és jó hangulatban, jó emlékekkel távoztak el a sikerült vasúti mulatságról. Geller József vendégios kiűnöz konyhája, jó borai, a figyelmes és megbízható kiszolgálása a vendégsereg dicséretet váltotta ki. A tombola jegyek, mivel azok elárúsítása csak későn történt, nem fogytak el, azért a mulatságon nem lehetett kiszorolni a fogatot. Annak kiszorolása ma délután 4 órakor lesz a vasutasok otthonában. Ezen a soroláson természetesen mindenki személyesen résztvehet, vagy megbízottjával képviselheti magát. — A mulatságon fellépőzők névsorát jövő számunkban közöljük.

A celdömölki Kereskedők Egyesülete február 14-én, szombaton este 8-órán kezdettel a Griff-szálló összes termeiben játékonnyelű műsoros bált rendez. **Belépődíj: 2 P.** A tiszta jövedelmet részben a járási nyomoronyhitó akció javára, részben pedig az egyesület könyvtárának gyarapítására fordítja, felbízalésekké közöndettel fogadják. Az estély műsora: 1. Réz. 1. Chopin: Prélude E-dur Poch Annemarie. 2. Ady: Jöttem a Ganges partjairól Poch Grete. 3. Bach: Sarabande Poch Grete. 4. Siefen: Ich sah ein goldnes Haus Poch Annemarie és Grete. 5. Goldmark: Zongoratrió Kartner-Gitta

zongora, Weiner Lilly hegedő, dr. Windholz Pál cello. 6. Schumann: Farsangú tréfa Poch Annemarie. 7. Arany: A méh romkoca Poch Annemarie és Grete. Sülter H. 8. 1. Gade:

Novellette Kartner-Gitta zongora, Weiner Lilly hegedő, dr. Windholz Pál cello. 2. Goethe: Heidenroslein Poch-Annemarie. 3. Grieg: Norvég tánca; Drorak: Homorosz Karner-Gitta zongora, Weiner Lilly hegedő, dr. Windholz Pál cello. 4. Chopin: Ecosaise Poch Annemarie és Grete. 5. Beethoven: Sonate F-dur, Prosto Poch Annemarie és Grete. A bál iránt máris nagy érdeklődés nyilvánult meg és a rendezőség serényen munkálkodik a siker érdekében. A meghívók már szétküldettek és ha valaki tervedéből nem kapott volna, jelentkezzen a drogériában, ahol részére kiállítják a meghívót.

Kath. Legényegylet rózsás kartonbálja ma vasárnap a Koronában.

Tisza Kálmán.

Politikai és publicisztikai tanulmány.
49) **Iria: Vécsey Tamás.**

c) **Egység a parlament szempontjából.**
Tiszának kiváló tulajdonsága volt az országgyűlési vezetése a többséget való pártnak az összetartása. Ezen alapult az ő parlamenti nagyhatalma, mint az mar érintett. A nemzet hatalmat csak oly parlament szolgálhatja, mely egységes testület az alkotást ambicionálja.

A ház egységét a magyar szellemet biztosította Tisza a szav elem korlátozásával a ház csonkításának megakadályozásával. A szav elem országgyűlési tulságos növekedését bőszen megállando úgy irányította a törvényhozást, hogy a horvát követek száma egyszer s mindenkorra a főrendiházban három, a képviselőházban negyvenben állapított meg, minden további emelkedés kizárta. Az is javára szolgált a parlamentnek, hogy a hárból hosszú időre kizorolt minden izgága elem.

A ház megcsonkítását azok tervezték kik megválasztatták magukat, de se a mandátumot be nem nyújtottak, sem le nem mondtak. Nehogy a választókerületek a képviselőtestület megfosztassanak s így a ház megcsonkításuk, törvényt javasolt mi kimondja, hogy a reitens képviselő mandátumát elveszti a három, majd öt évig képviselővé nem választható.

A képviselői megbízatás tartalmát három évről öt évre emelte. Mennél inkább a választás, annál több a munkaidő s nyugalom a működéshez és annál kevesebb a költsézés és a választók izgatása.

A főrendiházat az 1848-iki reformidő érintetlenül hagyta. Tisza korszerűbbé akarta azt tenni. E célból a főrendi családok tagjait cenzusra kötelezte s azt tervezte, hogy a főrendiségre való tekintet nélkül nevezhessen ki ő felsége 150 tagot. Andrássy Gyula módosítására szállították le a kinevezendők számát ötvenre. Az első közt volt egykori vezértára, az Öreg Ghyocz Kálmán. A protestánsok háliját kiérdemelte Tisza, midőn a főrendiházba utat nyitott az ev. rel. és ág. ev. püspökök és főgondnokok közül összesen tizenkettőnek.

A parlamentnek külső képét is nagyhatásúvá kívánta tenni Tisza. Steindl tanár terve szerint a Dunaparton, a nemzet hatalmának és méltóságának megfelelő parlamenti palotát kezdett építtetni, mely építkezése a magyar modernizáció felhasználásával korszerű alkotás építészettünk történelében.

d) **Egység a jogazonosság szempontjából.**
A nemzeti egységnek hatalmas támogatója a jogazonosság, melyet már az 1848. XV. t. cikk és az 1861. országgyűlési értekezlet is hirdetett, midőn a magyar jót szabályt polgári állásra való tekintet nélkül, egyforma hatályuaknak nyilvánította, hogy az

Összes magyar nép jogban és érdekekben egyetemes. A igazságszolgáltatás: csak kevesebb mint jogegyenlőség.

Tisza melette a magyar nemzeti hagyományokat. Emellett nem volt a törvényhozásban radikális. Kegyelme a multakat, ezért nem szankcionált kíméletlenül a régi jog szokásokkal, hanem az előjogok a hazai előzményekből kinőtt fájaiba oltogatott, úgy mint az angolok. E mellett azonban az 1848. XV. t. c. arca rendelkezést, hogy a minisztérium az ősiség teljes és tökéletes előlétele alapján a polgári törvénykönyvet ki fogja dolgozni, megára néve kötelezőnek tekintette. Pauler igazságügyminiszter elkészítette a javaslatot. Az általános tanácsok és az örökjogot a szaktanácsok kormányt is vizsgálta. Cseregi Karoly új büntetőtörvénykönyvet szerkesztett, amelynek modern kriminalisztikai elveit külföldön is méltányolták.

As újabb kor igazságügyi politikájának szempontja a győzelem védelme, az elhagyott társadalmi rétegek őntelmezése. A gondoskodás elmélete érvényesül a törvényhozában. Az emberbaráti intézkedések számára ezért lefedeztet biztosított Tisza az állami költségvetésben.

A gyűlés és gondnokság felől a védelmi természetet s nem más, mint az árak és lelki betegok javára rendezett közhatal.

A törvény megalkarja akadályozni az irakások vasműveit, a munkaszabály elzárását. Ezért védte a kisembert a forcsmai hitel bíraria ellen. (1883. XXV. t. e.)

A kisebb polgári peres ügyekben a per-költségek felszaporodásának elejét vette az 1887. XXII. t. e.

Az apró existenciák állérjeinek megakarítására meggyült a postakártyaközpont, melyvel az ezer forintot alól teltető díjazás végrehajtás.

Az uszora posztitását 1878-ban, még inkább 1883-ban korlátozta a törvény, büntetve azt, aki másnak szorultságát, könnyelműségét, vagy tapasztalatlanágát kizsákmányolja, anyagi romlását okozza.

Az inasg elhárítására szükséges költségek fedezéséről is gondoskodott Tisza, a szegények költséges biztosítása tárgyában pedig nemzetközi szerződést kötött.

A közegészségügynek a közigazgatás szervezésében előkelő helyet biztosított. A gyógyítási köteleesség kimondott a gyermekhalandóság gyérítése céljából. A mentés erkölcsi kötelezettsége jogi kötelezettséggé lépett.

A gazdasági munkások, napazamosok és emeldek jogait és kötelezeteit külön törvényvel szabályozta.

A végrehajtás kíméletlenségét gazdasági, emberbaráti és kulturális tekintetektől korlátozta. Nem engedte felogni az adós részére szűkrege iskolakönyveket és taneszközöket, a tudósok és művészek hivataszerű könyveit, műveit, szeret. Közhitvatalnokok, tanarak, tanítók és tanítónők fizetése csak annyiban foglatható le, amennyiben a léleontartási minimum 800 ft éri elenélül marad.

A néptanítóknak nyugdíjazásáról, valamint azok övegyeinek és árvaikat gyarmolításáról is gondoskodott, akár államnak, akár felekezetiük azok.

Az állami tisztviselők, altisztek és szolgák hanyatló éreinek nyomorát enyhítette a méltányos nyugdíjazás, az ozvegyi kegdyj és gyermeknevelési járulékal által. A 48 as honvédek segélyezését 1876 ban 90000 koronával kezdte meg Tisza és 1890 ben már 380000 korona becsátított a honvédségélyző ügylet rendkivezésére. A honvédeknak is ó alatta alakult át országos intézettel.

II. Közgazdasági vonatkozású alkotások.

Ha igaz, hogy koldus nemzet, szolgá nemmel, akkor szabadsághős ar, ki megnyitja mindemokat a gazdasági forrásokat melyek hámlja földben és népben rejlenek. — mondja Tiszáról Vécsey Tamás Emlekt.

Lásd a forrásokat sorjában.

I. Hozzájárulás, vasút, vízügy.

1887-ben keresztülvitette Tisza a Bács-ben székelő, de nálunk is működő vállalatok igazgatóságának megszűntését s itteni megadóztatá-

sát, úgy, hogy a jegybank, az osztrák, a déli s a Kassa-oderbergi vasút a Duna gőzhajózási és osztrák-magyar Lloyd társaság üzletvezetése és igazgatósága megszűnt. Egyik-illusztrációt bele a magyar érdekek szolgálatába, főleg a Lloyd. De ami nem hajlik, az török s a Lloyd közösséget és segélyezését megszüntette Baross 1886-ban, miután az 1881. óta működő Adria magyar gőzhajózási társaság állami szubvenciójának felemelése, a hajóparkjának szaporítása megtörtént.

Tisza alatt fejlesztette ki a magyar vasúti politikát Péchy Tamás, Széll Kálmán, Hyeronym Károly és Baross Gábor, ki megszerezte a magyar kormány döntő befolyását a tarifára. Az osztrák hagyományoktól megválni nem akartó hivatalnokokat elmozdította a kormány, a bécsi ellennyomását visszazorította, az anyagilag slylóddó pályákat állami kézbe vette, az északkeleti és a tiszavideki vonalakat megváltotta, az osztrák érdekek szolgálatában állókat kiszájtította. A fő-kivitel és stratégiai vasutakat párhuzamos vágányokkal megkettőztette, az egész halozatot tervszerű építésekkel kiegészítette, kelően felszerelte s eleve gondoskodott, hogy szak-szerű, erélyes és önálló legyen a központi igazgatás.

Tisza 1875-ben átvett 6422 kilométer, allenben átadott 1890-ben 11.246 kilométer hosszú vasutat; tehát majdnem megkettőzerte a vonalak hossz.

Az ipar fejlesztésének nagy munkája Tisza alatt indult meg, ez fokozta a vasutak jövedelmét. Az államvasutak s géppáryai bruttójövdeleme 1875-ben 8.978.899 ft; 1886-ban már 42.210.000 ft volt. Még nagyobb arányban fejlődött a vasúti forgalom. Ez meg-tűszereződött 1875-től 1895-ig.

Baross Gábor a tarifa leszállításával, a zónadíjazás beletelptetésével 1889-ben meglepő sikert aratott. Ezzel a közlekedés f-lelendült s a vasut többé nem terhelte az állam-költségvetést, hanem inkább nagy jövedelem és közgazdasági hatalom lett a kormány kezében.

A folyók szabályozása és a belvizek levezetése Széchenyi szemléiben haladt. Tisza idejében 87 vizszabályozó tervrajz tagas autonómiait nyerve, rejtett ki tevékeny működést, tetemes állami támogatással és kedvezményekkel. (1885. XXIII. tc.)

A vízgyűjtés terén elért eredmény örvendetes volt a földmivelés szempontjából, mert 200 mérföld megnyerésére vezetett. A Tiszavölgy megmentése, a Duna szabályozása, fő-vasosunk biztosítása az árviz ellen' és a felső Dunarész rendezése Komáromnál a Tisza kormány alatt valósult meg.

A berlini kongresszus reánkibizta azoknak a munkásoknak teljesítést, melyek a Vaskapunál levő hajózási akadályok legyőzésére szükségesek. A megbízást a díjazási jog igényberételével elváltattuk, mert ezt a magyar állam szuverenitása mulhatalanul megkivánta. Vilmos császár budapesti lelkőzűn-tőjében 1897. szeptember 21-én az udvari ebében királyunknak át mondta: »a Vaskapu bilincseinek szettörése új utakat nyitott a kereskedelemnek és forgalomnak s Magyarországot beeorozta egyenlő joggal a nagy kulturoépek köze.»

2. Városfejlesztés.

Az 1875—1890. közti tizenöt év kormányzati korának egyik nagyipari erejét, szépen illusztrálja minden étrevaló városunk, de főleg Budapest, Szeged és a már elvesztett Fiume fejlődése.

A koronázás előtt tízdrangó vidéki német város volt Pest, Buda és Óbuda. Pesten a Kalvin templomát kivéve még magyar istentiszteleteket sem lehetett hallgatni.

A viskók helyén ma palotások emelkednek, ama nagyszabású tervet szerint, melyek körvonalait Széchenyi, részleteit Andrássy állapította meg.

Tisza dejében az állam számos monu-

1) Móríc Pál, mint a Tiszavideki vasút igazgatósági tagja 1879-ben Lónyay Menyhérttel és György Endrével kidolgozta a helyiérdekl vasutakról szóló törvényjavaslatot. Ez az egyetlen törvény a Corpus iurisban, mely nem a kormány javaslata és kidolgozása alapján készült.

mentális épületet emelt a fővárosban. Akkor készült el a honvédelmi, a földmivelési miniszteri s a törvénykezési palota, az Opera, a műcsarnok, az országos zeneakadémia palotája, a mintarajztanoda s az eperkeséri művésztelep.

Tisza idejében adták át a forgalomnak az összekötő vasúti hidat és a Margit hidat (1876. április 30.) s a keleti és a nyugati vasúti pályaudvarokat.

Tisza alatt kapott a hálás nemzetől szobrot Petőfi, Kótvós, Széchenyi és Deák.

Tisza közoktatási minisztere Trefort, a tudományegyetemet természetrajzi, törvénytérki, orvostani intézetekkel gazdagította, a központi egyetemi épület Szerb-utcai szárnyát, továbbá a technológiai iparmúzeumot, a mintagimnáziumot kiépítette s az állatorvosi akadémiának mintaszertű pavillonbeosztású telepet rendezett be. Az országos iparművészeti múzeumot is Tisza alatt vette állami kezelésbe a kormány s ennek gazdagodó gyűjteményét is ekkor terjesztette ki az iparművészet minden ágára. Az 1885-iki országos kiállítás kezdte szépietni a városligetet, melynek előbb hon-mokbúcsú, bozotos területén az állam a kiállítás céljaira nem-ak ideiglenes, hanem marandandó iparcarnokot is építtetett.

Budapest Tisza alatt lett egyik kedvelt helye a különböző nemzetközi kongresszusoknak, hol-összegyűltek a művelti világ legkiválóbb képviselői s termékeny eszmecsere mellett megismerték a magyarságot.

(Folyt. köv.)

2+1 lámpás hálózati készülék lámpákkal.

hangszórával 100P.

6—12 havi részletfizetésre is kapható a

Vasmegeyi Elektromos Művek Rt
Celldömölki Telepén.

Gondos, takarékos szülők

csak »Slager« varrógépet vásárolhatnak, mert tartóssága és jóssága az egész világon évtizedek óta elismert és a fizetési feltételek a legkedvezőbbek.

Érdeklődjön mintaraktárunknál, hol vevőinket állandóan díjmentes himző és varróoktatásban részesítjük.

Mintaraktár: **Hellel Sándor urnál**
Celldömölk.

Slager Varrógép R. T.

Eladó ház.

Celldömölkön Bathy-utca 4. szám alatt levő ház ezonnal eladó. A házon van két szoba, konyha, éléstár, előszoba, pince, faház, szép kert, több termő gyümölcsfával.

Érdeklődők forduljanak a házban lakó tulajdonoshoz.

Kisebb-nagyobb HÁZHELYEK eladók.

Cím a kiadóhivatalban.

mielőtt köny-
késztésére utasítást
bizalommal
hites könyvszak-
értőző, az Adó
jéhez-Budapest, VIII.
sz. József 322—60.
nyelés szempontjából.
Ellenőrző Könyvszak-
jeleit védi.
jekt. tését, revízióját,
nyel. társulati és
vi és orakönyvelés,
előírását.
% kedvezmény lett

PHOTO!
Cellid
szám alatt
és a szük-
nal eladó. V
ben érdekli

Mielőtt
vondobozalati
velőjének a

Vargha
es Könyvtárlal
József körü
tanácsért adós
Könyvszak-
Vállal. Köz-
rendi
peres el-
Lapunk elől

NEM

engedély
fizetője Bu
dában
Keleti j

A
dékot
Gra
leszállít
havi ról
Ke

Celldömölk. **Lajos**